

Відгук отримано
25.10.2023р.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.044
доктор пед. наук, професор
Людмила Леонідівна Хоружій

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.044

у Київському університеті імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
завідувачу кафедри освітології та психолого-
педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Хоружій Людмилі Леонідівні

ВІДГУК

офіційного опонента

Проворової Євгенії Михайлівни

доктора педагогічних наук, професора,

професора кафедри вокального виконавства

факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

УДУ імені Михайла Драгоманова

про дисертацію

Лимаренка Валерія Ігоровича

**«Формування методичної компетентності майбутнього керівника
вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту»**

подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01
Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми рецензованої праці та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

Докорінні зміни в соціокультурному просторі, сучасна освітня парадигма зумовлюють модернізацію вимог до підготовки конкурентоздатних фахівців у системі вищої мистецької освіти. В Україні постійно проводиться цілеспрямована робота щодо поліпшення якості підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю. В умовах введення нових освітніх стандартів, оновлення змісту, структури й методів навчання, впровадження в освітній процес закладів вищої мистецької освіти проектів міжнародних, галузевих стандартів підготовки фахівців різних спеціальностей, особливо вагомим є дослідження можливостей оптимізації навчальної праці на основі організації успішної музично-педагогічної діяльності, зокрема в аспекті її вокально-ансамблевого виконання.

Підкреслимо, що вибір теми дослідження зумовлений об'єктивною потребою українського суспільства у фахівцях, здатних працювати творчо й інноваційно, затребуваністю суспільством спеціаліста нової генерації, здатного ефективно реалізовувати власну фахову діяльність та недостатньою обґрунтованістю концептуальних основ вокально-ансамблевої діяльності, як

провідної і значущої у багатоаспектній структурі методичної компетентності майбутніх керівників мистецьких колективів.

Отже, на підставі ґрунтовного аналізу дисертаційного дослідження В.І. Лимаренка **«Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту»**, ознайомлення з його теоретичними і фактичними результатами, науково-методичними публікаціями, можемо зазначити, що робота є актуальною, самостійною, завершеною та доцільною до наукового пошуку.

Зазначимо, що дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри музикознавства та музичної освіти факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка та становить частину наукової теми «Розвиток духовного потенціалу особистості в неперервній мистецькій освіті» (реєстраційний номер 0116U003993).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Детальне вивчення результатів дослідження В.І. Лимаренка засвідчило логічність викладу основних позицій, що відзначаються достовірністю. Робота складається з анотації, вступу, 3 розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (244 найменування, з них 41 іноземними мовами) та додатків. Загальний обсяг дисертаційного дослідження становить 265 сторінок, з них – 203 основного тексту. Ілюстративний матеріал подано у 15 таблицях та 2 рисунках.

В анотації до дисертації відображено основні результати дослідження; наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення; відомості про апробацію результатів дослідження; ключові слова.

У вступі кваліфіковано виявлено і обґрунтовано актуальність теми наукового дослідження, її зв'язок із науковими плановими темами, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи наукового пошуку, наукову новизну і практичне значення роботи, подано відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження, наведено дані про публікації автора, структуру й обсяг дисертації, що дозволяє охарактеризувати науково-понятійний апарат як продуманий та обґрунтований

У першому розділі **«Теоретичні основи формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту»**, досконало і ґрунтовно розкрито філософський, психологічний і мистецько-педагогічний аспекти досліджуваного феномену; розглянуто специфіку фахової діяльності майбутнього керівника вокального

ансамблю; повно і докладно визначено змістове наповнення ключового поняття «методична компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю» як частину поняття «професійна компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю», його структурні компоненти; розкрито сутність поняття «ед'ютейнмент» та визначено його засади (ключові положення): педагогічна інновація, що полягає в одночасному освітньому процесі та глибинному захопленні проблемою, отриманні задоволення й утриманні стійкого інтересу із застосуванням матеріальних, дидактичних та цифрових ресурсів; гейміфікація освітнього процесу; диференціація понять «освітня розвага» та «розвага в освіті».

Результатом наукового пошуку В.І. Лимаренка, розкритого у першому розділі, стало авторське визначення поняття «методична компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю», як інтегрованої якості особистості, що охоплює здатність успішно здійснювати багатофункціональну музично-творчу і сценічно-виконавську діяльність та містить мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий та діяльнісно-творчий структурні компоненти.

У другому розділі **«Змістово-методичне забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту»** дисертант розкриває процедуру підготовки і проведення констатувального експерименту, виважено обґрунтовує критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності, визначає наукові форми, методи, засоби і принципи роботи.

Чіткість визначення теоретико-методологічних основ дослідження дозволили здобувачу підійти до виваженого обґрунтування педагогічних умов формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, які досить вдало виписані в дисертації.

Особливо відзначимо перспективність застосування тих з педагогічних умов, що стосуються спрямування навчального процесу на спонукання студентів до креативного самовираження в музично-виконавській діяльності, стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами, активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Для реалізації педагогічних умов автором пропонується низка інноваційних творчо-практичних, рефлексивно-аналітичних методів і технологій, побудованих на основі врахування особистісно-професійної

специфіки досліджуваного феномену та динамічного зв'язку всіх його складових.

На особливу увагу заслуговує змістова інформативність третього розділу дисертації **«Дослідно-експериментальна перевірка ефективності формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю»**, де викладено зміст і результати педагогічного експерименту щодо формування означеного феномену в процесі фахової підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю. Системна цінність цього розділу підтверджується поетапністю впровадження розробленої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Важливим доробком дисертанта є розробка та впровадження сценаріїв ігор, кожен з яких відповідає певному завданню конкретної педагогічної умови, які висвітлені та обґрунтовані в другому розділі дисертаційного дослідження.

Заслуговують уваги визначені дисертантом шляхи формування методичної компетентності, що полягають у запропонованих інноваційних технологіях на засадах ед'ютейнменту.

Позитивних відгуків заслуговує запропонована здобувачем інформаційна наповненість веб-квесту, як змістового складника розвивального середовища, наявність якого суттєво мотивує студентів до формування методичної компетентності.

Результати експериментального дослідження, його кількісні і якісні показники, застосування діагностичних методик засвідчують ефективність розробленої методики, адже виявлено динамічне зростання сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в експериментальній групі, що підтвердило ефективність і доцільність упровадження в освітній процес закладів вищої мистецької освіти розробленого змістово-методичного забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Загальна кількість респондентів, залучених на різних етапах проведення експерименту 106, з них 54 особи – становили контрольну групу, 52 – експериментальну групу (здобувачі освітнього рівня «бакалавр» Київського університету імені Бориса Грінченка, Рівненського державного гуманітарного університету, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені Костянтина Ушинського), отже, дослідно-експериментальну роботу можна вважати науково-достовірною.

3. Нові факти, одержані здобувачем

Наукова новизна одержаних в дисертаційній роботі В.І. Лимаренко результатів полягає у визначенні та обґрунтуванні теоретичних та практичних основ формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, а саме:

Вперше: обґрунтовано і розроблено сутність і структуру методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, що містить мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий, діяльнісно-творчий структурні компоненти; визначено сутність поняття «ед'ютейнмент» як особливий тип організації діяльності, що ґрунтується на творчій зацікавленості та формуванні інтересу до музичної діяльності з отриманням задоволення від процесу застосування альтернативних розважально-ігрових форм у композиційній побудові сценічно-концертних виступів та використанням «хмарних технологій» і цифрових сервісів у музично-творчій та сценічно-виконавській діяльності; розроблено методичку діагностування рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю (високий, середній, низький) з використанням спонукально-регулятивного, інформаційно-пізнавального, комунікативно-евристичного, операційно-творчого критеріїв, змістово-методичне забезпечення (принципи (науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності) форми (колективна, групова, індивідуальна та самостійна робота), методи (ігрові, неігрові та методи роботи, що можуть належати як до ігрової, так і до неігрової групи), вербальні, цифрові засоби навчання, навчально-наочні посібники) та педагогічні умови (стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами, забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту) формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту та процедуру його впровадження.

Уточнено сутність понять: «підготовка майбутнього керівника вокального ансамблю» як процес становлення гармонійно-урівноваженого фахівця, який має певний ступінь володіння вокальним голосом та навички роботи з вокальним ансамблем; «професійна компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю» як інтегративна якість особистості, загальна

здатність і готовність до професійної діяльності, яка ґрунтується на знаннях, уміннях, здібностях, цінностях, ставленні та досвіді, які уможливають використання сучасних педагогічних технологій у репетиційній та сценічно-виконавській діяльності.

Удосконалено комплекс методів і прийомів формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Подальшого розвитку набули теоретичні та методичні засади формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджується результатами кваліфіковано здійсненого дослідження і не викликають сумніву.

Вивчення матеріалів роботи дозволяє зробити висновок, що наукові результати отримані В.І. Лимаренко, базуються на ґрунтовній та всебічній розробці проблеми, що досліджується, аналізі різних підходів до її вирішення, використанні великого масиву літературних джерел. Отже можна стверджувати, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою працею.

Аналіз рукопису дисертації та наукових публікацій В.І. Лимаренка доводять обґрунтованість й достовірність викладених автором результатів. Узагальнення результатів аналізу наукових джерел дало змогу визначити теоретико-методологічні засади дослідження, уточнити його базові поняття, визначити сучасні тенденції вітчизняної мистецької освіти в контексті формування методичної компетентності керівника вокального ансамблю. Здійснений в роботі системний аналіз основних дефініцій дослідження дозволив визначити феномен «методична компетентність керівника вокального ансамблю», як складник професійної компетентності, який виявляється у наявності теоретичних і методологічних знань методики навчання, концептуальних основ, структури, змісту і засобів навчання (підручників, навчальних посібників тощо), умінь застосовувати знання в педагогічній і громадській діяльності, готовності виконувати основні професійно-методичні функції (комунікативно-навчальну, розвивальну, гностичну тощо).

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Аналіз публікацій В.І. Лимаренка засвідчив відповідність (кількісну і якісну) вимогам до оприлюднення результатів дисертаційного дослідження. Основний зміст роботи та наукові результати дослідження знайшли

відображення у 11 одноосібних публікаціях автора, з них 6 статей у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України та 5 публікацій, у яких додатково відображені результати дослідження.

Дисертаційне дослідження В.І. Лимаренко виконано на належному теоретико-методологічному рівні, а результати мають наукове, теоретичне і практичне значення. Анотація відповідає змісту дисертаційної роботи. Рівень апробації є достатнім і підтверджується участю здобувачем у численних всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

Отримані автором результати сприятимуть подальшому вдосконаленню фахової підготовки майбутніх керівників вокальних ансамблів на засадах ед'ютейнменту, формуванню їх методичної компетентності у закладах вищої мистецької освіти.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Матеріали дисертаційної роботи В.І. Лимаренка можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти для розробки стандартів підготовки майбутніх мистецьких фахівців, навчальних і робочих програм, у процесі організації освітнього процесу зі студентами мистецьких факультетів з методики навчання музики, постановки голосу; для практичної реалізації ідей ед'ютейнменту у освітньому процесі: планування самостійної, індивідуальної та групової роботи студентів; педагогами інститутів післядипломної освіти – для розширення можливостей професійного самовдосконалення та самореалізації фахівців мистецтв; для розроблення навчально-методичних комплексів з музично-теоретичних та музично-методичних дисциплін; аспірантами та магістрантами при написанні наукових робіт.

7. Дискусійні положення та зауваження

Зазначене вище дозволяє стверджувати, що представлена дисертаційна робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого мають важливе теоретико-методичне і практичне значення для мистецької освіти. Високо оцінюючи дослідження Лимаренка Валерія Ігоровича в цілому, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У роботі достатньо повно обґрунтовано основні переваги нових методів формування методичної компетентності на засадах ед'ютейнменту. Однак відомо, що вони мають не тільки переваги, але й певні недоліки та обмеження у використанні. Проте це питання достатньою мірою не розкрито автором в тексті дисертаційної роботи.

2. Вважаємо, констатувальний етап дослідно-експериментальної роботи доцільно було б розмістити у третьому розділі, що є загальноприйнятою нормою, а у другому розділі більш повно розкрити методологічні засади дослідження та інноваційні принципи формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

3. Однією з ґрунтовних якостей, які відповідають конструкту «керівник вокального ансамблю» є здатність до здійснення регуляційно-спонукального, диригентського та методичного впливу. Вважаємо, що теоретична обґрунтованість дослідження стала б більш повною, якщо б було надано психолого-педагогічне визначення даної дефініції в контексті сугестії.

4. На нашу думку, дисертаційне дослідження набуло б більшої досконалості від наявності розробленої моделі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю, як структурованої схеми узагальнення розробленого змістово-методичного забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

5. Бажано, щоб дисертант більш ґрунтовніше представив перспективи використання сучасного зарубіжного досвіду щодо формування методичної компетентності у вітчизняному освітньому процесі в контексті ідей ед'ютейнменту.

Проте, висловлені зауваження не знижують науково-теоретичної та практичної цінності проведеного дослідження, яке є цілісним, завершеним науковим доробком, що характеризується концептуальністю, науковою новизною, широтою методологічних підходів, структурованістю розділів, логічністю викладу матеріалу, повнотою висвітлення основних положень у публікаціях. Висновки дисертації відповідають завданням, чітко сформульовані, послідовні, змістовні та відображають їх основний зміст. Результати проведеного дослідження дають підстави вважати, що вихідна методологія вірна, а визначені завдання реалізовано.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Лимаренка Валерія Ігоровича є самостійним, завершеним фундаментальним дослідженням, характеризується оригінальністю, обґрунтованістю теоретичного аналізу, вагомістю наукових результатів та методичних пропозицій і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Поставлені в дисертаційній роботі наукові завдання виконані повністю, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Вважаємо, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії ЛИМАРЕНКА Валерія Ігоровича на тему «Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим, самостійним, зрілим комплексним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України у п.6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а здобувач ЛИМАРЕНКО Валерій Ігорович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри вокального виконавства
факультету мистецтв
імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова

